

Številka: 9000-3/2017 (01000)

Datum: 7. 4. 2017

SVETU ZAVODA

Zadeva: Pobuda za spremembo zakonodaje na področju obračunavanja in plačevanja prispevkov za socialno varnost

Iz določb Zakona o matični evidenci zavarovancev in uživalcev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (Uradni list RS, št. 111/2013 in 97/2014 – v nadaljevanju ZMEPIZ-1) izhaja, da so delodajalci za delavce v delovnem razmerju v obračunu davčnega odtegljaja, ki ga v skladu z zakonom, ki ureja davčni postopek, predpiše minister pristojen za finance, dolžni sporočiti tudi podatke, ki so potrebni za oblikovanje prijave podatkov o osnovah, ter spremembe teh podatkov, in sicer na način in v rokih, predpisanih z zakonom, ki ureja davčni postopek, za predložitev obračuna davčnega odtegljaja.

Finančna uprava Republike Slovenije – v nadaljevanju FURS, posreduje Zavodu podatke za prijavo podatkov o osnovi ter spremembe teh podatkov za delavce v delovnem razmerju. FURS podatke posreduje na podlagi podatkov iz obračuna davčnega odtegljaja in obračuna prispevkov za socialno varnost. Podatke o plačilih prispevkov za delavce v delovnem razmerju FURS posreduje izkazane po posameznem zavarovancu.

Navedene določbe so se pričele uporabljati s 1.1.2016 in od takrat dalje delodajalci podatke, ki so potrebni za oblikovanje pokojninske osnove, posredujejo na obračunu davčnega odtegljaja, to je REK obrazcu, za vsakega delavca v delovnem razmerju posebej, FURS pa jih po elektronski poti v skladu s sporazumom in protokoli posreduje Zavodu. Na podlagi teh podatkov bo Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije – v nadaljevanju Zavod oblikoval obrazec M-4, to je obrazec s podatki, ki se uporabljajo za izračun pokojninske osnove od katere se odmerijo pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Zavod bo obrazec M-4 prvič oblikoval v letu 2017 za leto 2016, pri tem pa je potrebno opozoriti, da bodo za leto 2016 obrazec M-4 posredovali tudi delodajalci. Delodajalčev obrazec M-4 za leto 2016 bo pri izračunu pokojninske osnove tudi upoštevan. Za leto 2017 pa bo obrazec M-4 na podlagi podatkov, ki jih sporočajo delodajalci na REK obrazcih, v letu 2018 kreiral le Zavod in bodo ti podatki tudi upoštevani v postopkih priznavanja in odmere pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Iz navedenega je razvidno, da zavod s pridobivanjem podatkov o obračunanih in plačanih prispevkih od FURS-a, razpolaga s podatkom o tem, da za posamezne delavce v delovnem razmerju prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje sploh niso obračunani ali pa so prispevki sicer obračunani, niso pa plačani oziroma niso plačani v celoti.

Finančna uprava Republike Slovenije, nam je kot organ pristojen za nadzor nad obračunavanjem in plačevanjem prispevkov za socialno varnost, posredovala podatke o številu zavezancev, ki obračunov davčnega odtegljaja za delavce v delovnem razmerju v letu 2016, sploh niso predlagali. Pri tem velja opozoriti, da se zavezanca umesti na listo nepredlagateljev v primeru, da obračun davčnega odtegljaja ni bil predložen za nobenega delavca, ki je vključen v socialna zavarovanja na podlagi pogodbe o zaposlitvi pri določenem posameznem zavezancu. Tisti zavezanci, ki predložijo obračun davčnega

odtegljaja vsaj za enega od zaposlenih, na listo nepredlagateljev niso umeščeni, jih pa FURS poziva na predložitev obračunov davčnega odtegljaja še za ostale delavce, zaposlene pri takem zavezancu.

Iz tabele je torej razvidno število nepredlagateljev obračunov davčnega odtegljaja v letu 2016, ki za nobenega od zaposlenih prispevkov za socialno varnost niso obračunali:

ŠTEVILO NEPREDLAGATELJEV	MESEC
4.488	1.2016
4.544	2.2016
4.375	3.2016
4.298	4.2016
4.331	5.2016
4.345	6.2016
4.218	7.2016
4.113	8.2016
4.060	9.2016
3.747	10.2016
3.810	11.2016
3.783	12.2016

Po določbi 133. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju – v nadaljevanju ZPIZ-2, se v zavarovalno dobo štejejo obdobja zavarovanja, če so bili za to obdobje plačani predpisani prispevki. Če je bil za določeno obdobje zavarovanja plačan le del prispevkov, se v pokojninski dobi upošteva le sorazmerni del zavarovalne dobe. Izjemo od upoštevanja obdobj zavarovanja v pokojninsko dobo glede na plačane prispevke pa predstavlja določba prvega odstavka 134. člena ZPIZ-2, ki velja le za delavce v delovnem razmerju, ne pa tudi za druge kategorije zavarovancev (samozaposlene, družbenike, kmete, ...). Ta določba določa, da se ne glede na določbo prejšnjega člena v pokojninsko dobo štejejo obdobja, v katerih je delodajalec obračunal prispevke za obvezno zavarovanje od zavarovančeve plače, vendar jih ni plačal v pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ne glede na uspeh ukrepov za izterjavo plačila prispevkov. To pomeni, da se delavcem v delovnem razmerju obdobja zavarovanja všttevajo v pokojninsko dobo v celoti in se upoštevajo tako pri izpolnitvi pogojev za priznanje pravice, kot tudi pri odmeri pravice. Za obdobja, ko prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje niso plačani, pa ti zavarovanci nimajo podatka o plači, ki bi se upošteval pri izračunu pokojninske osnove.

Navedeni določbi ZPIZ-2 sicer veljata že od 1.1.2013 dalje, smiselno enake določbe pa s vsebovali tudi prej veljavni predpisi s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Glede na to, da bo, kot že zgoraj navedeno, evidenca iz katere bo razvidno koliko delavcev v delovnem razmerju sploh nima obračunanih prispevkov in koliko delavcev ima obračunane in neplačane prispevke ali pa so plačani le delno, vzpostavljena šele v letu 2018, je MDDSZ dne 10.10.2016, še prej pa že 1.6.2005, podalo mnenje, da se do vzpostavitve teh evidenc v primerih, ko je potrebno pri priznavanju pravic iz

pokojninskega in invalidskega zavarovanja ugotavljati vštevnost obdobj zavarovanja na podlagi delovnega razmerja v zavarovalno dobo, šteje, da je obstoj mogoče ugotoviti na podlagi evidenc nosilca zavarovanja, torej na podlagi podatkov matične evidence zavarovancev o obdobjih zavarovanja.

Iz citiranih določb je torej jasno razvidno, da se delavcem v delovnem razmerju po vzpostavitvi evidenc o obračunanih in plačanih prispevkih v letu 2018, ki prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje nimajo niti obračunanih, obdobje vključitve v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ne bo vštevvalo v pokojninsko dobo.

Navedeno dejstvo se iz stališča varstva pravic delavcev zdi nesprejemljivo, zato menimo, da bi tiste delodajalce, ki ne predlagajo obračunov davčnih odtegljajev za svoje zaposlene, ne le pozivali k temu, pač pa naredili korak naprej in delavca v delovnem razmerju zaščitili pred izgubo zavarovalne dobe v obdobju v katerem je dejansko delal, niso pa se mu obračunavali prispevki za socialno varnost. O nepredlaganju obračunov davčnih odtegljajev bi obveščali tudi delavce, ki bi bili na ta način seznanjeni o postopanju delodajalca in bi tako lahko v skladu s predpisi iz delovnopravnega področja zoper takega delodajalca tudi ukrepali. Obveščanje bi sprva potekalo v pisni obliki, kasneje pa bi za tako obvestilo štel tudi zapis v informativni osebni evidenci, kot to predvideva tudi zakonodaja s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter področja matične evidence zavarovancev oziroma bi zagotovili še dodaten dostop (tudi prek mobilnih telefonov) brez digitalnega certifikata, a vseeno na način, ki bi zagotavljal potrebne varnostne standarde. Zavod bo na ta način enkrat letno, ob formiranju M-4 obrazca, obveščal tudi delavce, za katere je bil obračun prispevkov s strani delodajalca narejen, prispevki pa niso bili plačani oziroma niso bili plačani v celoti.

Nedopustno je, da so delavci seznanjeni o neodajanju REK obrazcev, neplačevanju ali le delnemu plačevanju prispevkov s strani delodajalca iz medijev oziroma šele, ko želijo uveljaviti pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja in velikokrat ni več možno ustežno ukrepanje in saniranje nastale situacije.

Delodajalec je sicer v skladu z določbo 134. člena ZDR-1 dolžan plačo izplačati do 18. v mesecu za pretekli mesec. Po določbi navedenega člena se namreč, plača plačuje za plačilna obdobja, ki ne smejo biti daljša od enega meseca. Plača se izplača najkasneje 18 dni po preteku plačilnega obdobja. Če je plačilni dan dela prosti dan, se plača izplača najkasneje prvi naslednji delovni dan. Po določbi četrtega odstavka 144. člena ZPIZ-2 je najnižja osnova za obračun prispevkov od plače in nadomestila plače znesek 60% zadnje znane povprečne letne plače zaposlenih v Republiki Sloveniji, preračunane na mesec. V skladu s prehodnimi določbami znaša najnižja osnova za obračun prispevkov v letu 2018 54%, v letu 2019 56%, v letu 2020 pa 58% zadnje znane povprečne plače v Republiki Sloveniji, preračunane na mesec.

Novela ZDavP-2J sicer uvaja 5-dnevni zamik pri plačilu davčnega odtegljaja in obveznih prispevkov za socialno varnost, ki se plačujejo v obračunu davčnega odtegljaja (REK obrazci, ODO-1). Sprememba se nanaša na plačilo obračunanega davčnega odtegljaja ter prispevkov za socialno varnost od vseh izplačil dohodka od 1. januarja 2017 dalje. Rok, v katerem mora plačnik davka predložiti obračun davčnega odtegljaja davčnemu organu, ostaja nespremenjen: plačnik davka mora to storiti najpozneje na dan izplačila dohodka. Navedeno pomeni, da v primeru, da plača ni izplačana ni potrebno predložiti obračuna davčnega odtegljaja, kar pomeni, da prispevki niso obračunani, kar pa ima za posledico neupoštevanje obdobja zavarovanja v pokojninsko dobo.

Glede na to, da nova določba 353.a člena ZDavP-2 določa, da davčni organ sestavi predizpolnjen obračun prispevkov za socialno varnost, za zavezance:

- ki so sami zavarovanci po zakonih o obveznem zavarovanju in so sami dolžni izračunati in plačati prispevke za socialno varnost ter
- za katere davčni organ razpolaga s podatki za določitev osnove za plačilo prispevkov za socialno varnost.

Gre za zavarovance: samozaposlene osebe, družbenike, zavezance, ki opravljajo dejavnost kot postranski poklic (t.i. popoldanci), kmečke zavarovance (obvezno in prostovoljno vključene v obvezno socialno zavarovanje), prostovoljno vključene v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter zavarovanje za primer brezposelnosti. Davčni organ na podlagi podatkov, s katerimi razpolaga, za navedene zavezance sestavi predizpolnjen obračun prispevkov za socialno varnost ter ga odloži v sistem eDavki najpozneje do 10. v mesecu za pretekli mesec. Če podatki v predizpolnjenem obračunu prispevkov za socialno varnost, ki jih je pripravil davčni organ, niso pravilni in/ali popolni ali če davčni organ v sistem eDavki ni odložil predizpolnjenega obračuna prispevkov za socialno varnost, mora zavezanec sam predložiti obračun prispevkov za socialno varnost najpozneje do 15. v mesecu za pretekli mesec. Zavezanec bo moral sam v obračunu prispevkov za socialno varnost posredovati morebitne spremembe osnov, ki bi bile posledica uveljavljanja določenih pravic (bolniški stalež, starševski dopust) ali če se odloči za spremembo (povišanje, znižanje) zavarovalne osnove. Za zavezance, za katere bodo predizpolnjeni podatki v obračunu prispevkov za socialno varnost pravilni in popolni, se dodatna aktivnost v zvezi z obračunom prispevkov za socialno varnost ne bo zahtevala. Po določbi petega odstavka 353.a člena ZDavP-2 bo v tem primeru predizpolnjen obračun prispevkov za socialno varnost postal obračun prispevkov za socialno varnost, ki bo tudi izvršilni naslov v skladu z drugim odstavkom 145. člena ZDavP-2.

Postopek, ki je opisan zgoraj, bi se prav tako lahko uporabil tudi za delavce v delovnem razmerju. Ne glede na to ali bi delavcu bila izplačana plača ali ne, bi FURS v primeru, da do 18. v mesecu za zavarovanja, ki je vključen v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, predizpolnil obračun davčnega odtegljaja od najnižje predpisane osnove, določene v predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, le-ta pa bi po določenem roku v primeru, da delodajalec obračuna ne bi predložil, postal izvršilni naslov. S tem bi zagotovili večjo pravno varnost delavcem v delovnem razmerju, ki so v tem razmerju šibkejša stran in pa pravilnost priznanja in odmere pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Navedena pobuda je bila predstavljena tudi predstavnikom FURS-a na sestanku 31. 3. 2017. Dogovorjeno je, da bodo pobudo skrbno preučili na operativni ravni in z zavodom skušali najti neko skupno rešitev. Dogovorjeno je bilo tudi, da se predstavnikom Zavoda pripravi predstavitev krogotoka REK obrazcev, od predložitve do izvršbe.

Pri iskanju rešitev v smeri varstva pravic delavcev pa je vsekakor potrebno vključiti tudi Inšpektorat RS za delo.

Svetu zavoda predlagamo, da sprejme naslednji sklep:

1. **Svet zavoda podpira pobudo zavoda za spremembo zakonodaje na področju obračunavanja in plačevanja prispevkov za delavce v delovnem razmerju in da s tem zagotovi večjo pravno varnost šibkejše stranke v delovnem razmerju.**
2. **Pobudo se posreduje:**
 - **Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti,**
 - **Ministrstvu za finance,**
 - **FURS-u in**
 - **Inšpektoratu RS za delo.**

Pripravila:
Mojca Uhan,
Vodja službe za matično evidenco
zavarovancev in prispevke

Marijan Papež
Generalni direktor